

مقایسه عوامل مرتبط با پر خاشگری در مردان تکواندو کار حرفه ای و نیمه حرفه ای و تحلیل جامعه شناختی اعتقادات مذهبی در آنها

مجتبی سالمی خوزانی، محمد علی اصلانخانی، کاوه خبیری، رضا بهدري^۴

چکیده

پر خاشگری پدیده ای عمومی است که ورزشکاران اکثراً بطور مستقیم یا غیر مستقیم با آن سروکار دارند. به ندرت می توان موضوعی یافت که به اندازه پر خاشگری و خشونت در ورزش قابل توجه باشد. تبیین علل و رفتار خشونت آمیز در نوع بشر غالباً موضوع پژوهش ها در علم جامعه شناسی است. در این پژوهش این معضل بین ۳۰۰ نفر از ورزشکاران حرفه ای و نیمه حرفه ای تکواندو در دو گروه ۱۵۰ نفره مورد بررسی قرار گرفت. در پایان نیز مدل پر خاشگری تکواندو کاران حرفه ای تحلیل جامعه شناختی شد. روش استفاده شده در این پژوهش، روش پیمایش است. در واقع هدف یافتن روابط بین متغیر پیش بین و ملاک است و تلاش برای تبیین تغییرات یا واریانس متغیر وابسته می باشد. در نهایت از بین انواع پر خاشگری ها، پر خاشگری کلامی در بین ورزشکاران حرفه ای بیشتر بوده و باقی انواع پر خاشگری تفاوت زیادی نداشته است، همچنین بین مولفه اعتقادات مذهبی با پر خاشگری رابطه معنی داری حاصل نگردید.

واژگان کلیدی: ورزشکاران، حرفه ای، تکواندو، پر خاشگری کلامی، پر خاشگری بدنی، اعتقادات مذهبی.

تاریخ پذیرش

۱۳۹۸/۱۲/۲۲

تاریخ دریافت

۱۳۹۸/۱۱/۲۱

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
رتال جامع انسانی

^۱ دانش آموخته دکتری جامعه شناسی ورزشی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.

^۲ دکتری مدیریت برنامه ریزی تربیت بدنی، استاد و عضو هیأت علمی دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

Email: maslankhani@yahoo.com

^۳ دکتری فیزیولوژی ورزشی، استاد و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی.

^۴ دکتری تخصصی ورزشی، استاد و عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی.

مقدمه و بیان مسئله

انسان ها به عنوان موجوداتی اجتماعی، روابط بین فردی خود را در گستره وسیعی با افراد دیگر حفظ می کنند (بارتلمی ۲۰۰۹). مطالعه پرخاشگری در ورزش به دلایل متعددی اهمیت دارد.. پرخاشگری پدیده ای عمومی است که ورزشکاران اکثراً بطور مستقیم یا غیر مستقیم با آن سروکار دارند. به ندرت می توان موضوعی یافت که به اندازه پرخاشگری و خشونت در ورزش قابل توجه باشد. جرئت ورزی، دفاع از حقوق یا متعلقات یا بیان امیال و آرزوها را بر می گیرد. مردم معمولاً شخص با جرئت را پرخاشگر می دانند، در صورتی که کسی که از حق خود دفاع می کند با جرئت است و پرخاشگر نیست. پسرها پرخاشگرتر از دخترها هستند. این تفاوت در اغلب فرهنگ ها و تقریباً در همه سنین و نیز در اکثر حیوانات دیده می شود (سلحشور ۱۳۹۰). پرخاشگری ممکن است بدنی، لفظی یا به صورت تجاوز به حقوق دیگران باشد این روانشناسان بین پرخاشگری وسیله ای و پرخاشگری خصمانه تمایز قائل شده اند (پان ۲۰۰۵ و کریگ ۲۰۰۶).

تبیین علل و رفتار خشونت آمیز در نوع بشر غالباً موضوع پژوهش ها در علم جامعه‌شناسی است. تحولات اجتماعی در سراسر جهان طی قرون اخیر، تأثیر شگرفی بر ساختار فرهنگی جوامع مختلف گذاشته است. خشونت حالتی از رفتار است که با استفاده از زور فیزیکی و یا غیر فیزیکی فردخشن خواسته خود را به دیگران تحمیل می کند. گروهی از صاحب نظران علوم رفتاری نظیر فروید و لورنز معتقدند که پرخاشگری رفتاری است که ریشه در ذات و فطرت انسان دارد. خشونت ممکن است در اثر خشم اتفاق افتد. هرگونه رفتاری که باهدف وارد نمودن آسیب به یک یا بیش از یک دیده صورت گیرد رفتار خشونت آمیز نام می گیرد. بعضی از محققین اظهار کرده‌اند که شاید رسانه‌های عمومی منجر به خشونت جوانان می شوند. خشونت، مقوله‌های مختلفی را در بر می گیرد که در تعریف آن باید ملحوظ شوند (ساندرلند، ۲۰۱۴). گروهی پرخاشگری را رفتاری می دانند

¹ Sunderland

که به دیگران آسیب می رساند یا بالقوه می تواند آسیب برساند. پرخاشگری ممکن است بدنی باشد (زدن-لگزدن-گاززدن) یا لفظی (فریادزدن، رنجاندن) یا به صورت تجاوز به حقوق دیگران (چیزی را به زور گرفتن)، نقطه قوت این تعریف عینی بودن آن است به رفتار قابل مشاهده اطلاق می شود (محمودی نیا، ۱۳۹۸). نقطه ضعف آن این است که شامل بسیاری از رفتارهایی است که ممکن است به طور معمول پرخاشگری تلقی نشود. به عبارتی دیگر، خشونت و پرخاشگری را از این منظر که در چارچوب روابط متقابل اجتماعی تعریف می شوند، می توان پدیده‌هایی اجتماعی تلقی نمود (تیموری، ۱۳۹۱).

این پدیده‌ها با توجه به مکان، زمان و متغیرهای اجتماعی مانند سن، جنس، نژاد، قومیت، طبقه اجتماعی و خرده فرهنگ‌های گوناگون در هر جامعه می‌توانند شکل‌های متفاوتی به خود بگیرند. مطالعه پرخاشگری در ورزش به دلایل متعددی اهمیت دارد. محققان علوم اجتماعی غالباً چنین استدلال می‌کنند که ورزش بازتابی از جامعه در کلیت خویش است. از این رو گفته می‌شود، ورزش جهانی کوچک از جامعه‌ای بزرگتر است. گاهی رفتارهای پرخاشگرانه ناشی از یک احساس ناامنی است که در حقیقت این رفتار یک پاسخ دفاعی به وضعیت ناامنی است که در آن قرار گرفته است (محمودی نیا، ۱۳۹۸). متأسفانه غلبه رفتار خشن بازیکنان زیاد شده و امروزه، موضوع اصلی در رقابت‌های ورزشی شده است. انسان‌ها به عنوان موجوداتی اجتماعی، روابط بین فردی خود را در گستره وسیعی با افراد دیگر حفظ می‌کنند (بارتلمی ۲۰۰۹). خشونت می‌تواند در سطح آگاهانه یا ناآگاهانه بروز نماید. تحلیل و بررسی علل رفتار خشونت آمیز در نوع بشر غالباً موضوع پژوهش در علوم مرتبط به جامعه‌شناسی از جمله جامعه‌شناسی ورزشی است. دانشمندان بر این موضوع که خشونت در نوع بشر ذاتی است، اتفاق نظر دارند. پرخاشگری وسیله‌ای رفتاری است در جهت رسیدن به هدفی خاص و پرخاشگری خصمانه رفتاری است در جهت آسیب رساندن به دیگران، بیشتر پرخاشگری‌های بین ورزشکاران کم سن و سال، از نوع «ابزاری» است (محمودی، ۲۰۰۶). ناکامی پرخاشگری را افزایش می‌دهد. پرخاشگری می‌تواند ناکامی‌های فشرده را رها سازد

و نوعی تسکین موقتی برای فرد مزاحم آورد اما پایان آن معمولاً رضایتبخش نیست. بعضی از محققین اظهار کرده‌اند که شاید رسانه‌های عمومی منجر به خشونت جوانان می‌شوند. خشونت، مقوله‌های مختلفی را در بر می‌گیرد که در تعریف آن باید ملحوظ شوند (بوشمان، ۲۰۱۰؛ بروئر، ۲۰۰۱). خشونت در ورزش حرفه‌ای، به شکل امروزین خود، ابتدا در دهه ۱۹۶۰ و در عرصه رقابتهای حرفه‌ای بریتانیا ظاهر گردید و پس از آن در سایر کشورها پدیدار شد (برکویز، ۲۰۰۳). زمانی اوباشگری و خشونت در ورزش حرفه‌ای بعنوان پدیده‌ای انگلیسی شناخته می‌شد، اما از حدود دو دهه پیش این پدیده در بسیاری از کشورهای اروپایی از جمله آلمان، هلند، ایتالیا، بلژیک و نیز کشورهای آمریکای لاتین به دل‌نگرانی عمده دست‌اندرکاران ورزش و بعضاً جامعه بدل شده است (ساندرلند ۲۰۱۴؛ بکمند، ۲۰۰۶). در واقع، بخش قابل توجهی از طرفداران حرفه‌ای که برچسب اوباشگر به آنان زده شده است از دعوا و درگیری حداقل به اندازه تماشای مسابقه حرفه‌ای لذت می‌برند (دووال ۲۰۱۱). بنابراین خشونت در ابعاد مختلف آن بویژه ورزش از جمله موارد جامعه‌شناختی است که به دلیل زوایای مختلف و گروه‌های گوناگون سن، جنسی و ... از جمله موارد قابل توجهی است که بررسی آن طی دهه‌های اخیر جایگاه ویژه‌ای را به خود اختصاص داده است حال این سوال مطرح است که مقایسه عوامل مرتبط با پرخاشگری در مردان تکواندو کار حرفه‌ای و نیمه حرفه‌ای و تحلیل جامعه‌شناختی اعتقادات مذهبی در آنها چه نتایجی را نشان می‌دهد و این مقاله به بررسی آن خواهد پرداخت.

مبانی نظری

عامل مهم در اوباشگری، تولید خشونت در محیطی است که دارای خرده فرهنگ خاصی می‌باشد و این که هر نوع شناختی از این معضل باید به روشن ساختن حلقه‌های پیچیده رویدادهایی توجه نماید که در آغاز چنین خشونتی را تولید کرده و سپس آن را به سایرین تسری داده‌اند (بارتلو و آندرسون و بنجامین ۲۰۰۵). الگوی فرهنگی مذکور در یک

چشم‌انداز تاریخی قرار می‌گیرد که با الهام از تئوری «پویش متمدن کردن نوربرت الیاس، بر آمیزش تدریجی، ولی نامتوازن جوانان طبقه کارگر در فراگردی تأکید می‌کند که در جریان آن، هر چند که این جوانان بطور کامل در ورزش حرفه ای درگیر نمی‌شوند، اما گرایش به سمت تماشای مسابقات حرفه ای در آنان شکل می‌گیرد (بارتلو ۲۰۰۵، آندرسون ۲۰۰۸). به نظر الیاس، در جامعه‌ای با انحصار نسبتاً ثابت کاربرد قدرت فیزیکی، نه تنها نخبگان، بلکه اکثر مردم عموماً از هجوم‌های ناگهانی و یورشهای خشونت‌آمیز به حیطة زندگی شخصی‌شان محافظت می‌شوند. در همین حال، اکثر افراد جامعه ملزم به سرکوب و کنترل تمایلات پرخاشجویانه و خشونت‌آمیزشان در برابر دیگران هستند. این حالت از طریق والدین و در جریان جامعه‌پذیری به فرزندان منتقل می‌شود (برکویتز ۲۰۰۳). در عین حال، خشونت رسمی و بسیاری دیگر از انواع خشونت بتدریج به «پشت صحنه» برده می‌شوند و کنشهای خشونت‌آمیز منجر به ایجاد نگرانی و دلواپسی و احساس تقصیر بین مردم چنین جوامعی می‌شود (سامانی ۲۰۰۸ و بارتلو و آندرسون و بنجامین ۲۰۰۵). آیزنگ مدعی است که بین ویژگیهای شخصیتی چون برون‌گرایی و رفتار انحرافی رابطه وجود دارد فرد برون‌گرا ماجراجو و مغرور است، سریعاً واکنش نشان می‌دهد (رستمی و همکاران ۱۳۹۸، همتی، ۱۳۷۹). تمایل به پرخاشگری دارد، زود از کوره به در می‌رود (شوولتون، ۲۰۱۳)، احساسات وی در کنترلش نیست. او بدون تأمل و اندیشه عمل می‌کند (انجمن روانشناسان آمریکا ۲۰۰۰ و نصری ۱۳۸۵). سازمان روانی فرد به گونه ای است که برای هر عامل تهدید کننده ای از خود واکنش نشان می‌دهد و معمولاً یکی از رایج‌ترین واکنش‌ها به ناامنی، پرخاشگری است همچنین ناکامی هسته مرکزی شخصیت آدمی را مورد تعرض قرار داده و ویران می‌کند. نداشتن وضع روحی مطلوب به دلیلی ابتلا به برخی بیماریهای روحی و روانی بحران‌های ناشی از دوره بلوغ و برخی خصوصیات رفتاری افراد از جمله اضطراب و هیجان، احساس حقارت، غرور و... موجب بروز پرخاشگری می‌شود (رحمتی، ۱۳۸۲؛ شعبانی ۱۳۸۵ حسینی، ۱۳۷۸). برخی عوامل موثر در این امر عوامل خانوادگی هستند. این عوامل

عبارتند از: الف) نحوه برخورد والدین با نیازهای کودک: معمولاً کودکی که وسایل و اسباب بازی مورد علاقه خود را در دست دیگری می‌بیند برانگیخته می‌شود و در صدر گرفتن آن حتی با اعمال خشونت می‌شود. تجربه نشانگر آن است که چنانچه در کودکی همیشه توقعات و انتظارات فرد برآورده شده باشد او بیشتر از کسانی که توقعات و انتظاراتشان برآورده نشده‌است خشمگین و پرخاشگر می‌شود (درخشان پور). ب) وجود الگوهای نامناسب، داشتن الگوی مناسب در زندگی یکی از نیازهای انسان است زیرا انسان‌ها علاقه مند هستند که رفتار و کردار خود را مطابق با کسی که مورد علاقه خودشان است انجام دهند و چنین کسانی را راهنما و الگوی زندگی خود قرار دهند بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد که بیشتر کودکان پرخاشگر والدین خشن و متخصصی داشته‌اند یعنی نه تنها کودک آنها از محبت لازم برخوردار نبود از الگوی پرخاشگری موجود در خانواده نیز تأثیر پذیرفته بود. د) تأثیر رفتار پرخاشگرانه: عده‌ای از افراد پرخاشگر و زورگویی را تقیح نمی‌کنند بلکه آن را نشانه شهامت و قدرت خود می‌دانند این افراد اعمال پرخاشگرانه خود و دیگران را مثبت موجه و حتی لازم می‌دانند و به آن صحنه می‌گذارند. ه) تشویق رفتار پرخاشگرانه: در مواقعی که رفتار پرخاشگرانه توسط والدین و دیگر افراد سبب تقویت مثبت و تثبیت این رفتار می‌شود. گاه با والدین یا مربیانی روبرو می‌شویم که به بهانه آموزش دفاع از خود به کودک می‌گویند «از کی نخوری» «توسری نخوری» و... که به طور و وضوح به جای نشان دادن رفتارهای منطقی در مقابل برخورد با موانع شخصی رابه پرخاشگری بیم ورد تشویق می‌کنند. (و) تنبیه والدین و مربیان:

والدین و مربیان که در برابر پرخاشگری و خشونت کودک عصبانی می‌شوند به صورت پرخاشگرانه او را تنبیه می‌کنند از تشدید این رفتار در او موثرند در چنین مواقعی تنبیه عامل فزاینده و تقویت کننده پرخاشگری است زیرا علاوه بر اینکه سبب خشم و احتمالاً پرخاشگری کودک می‌شود، شخص تنبیه کننده الگوی نامناسبی برای پرخاشگری کودک می‌شود (کریگ ۲۰۰۶، بوشمان ۲۰۱۰ و وانگ ۲۰۱۲).

برخی از این عوامل عوامل محیطی می باشند. عواملی که در پیرامون زندگی انسان هستند می توانند در بروز یا تشدید پرخاشگری و تخفیف یا تعدیل آن اثر گذار باشند، برخی از اینگونه عوامل عبارتند از: الف- زندگی در ارتفاع خیلی بلند و تغذیه ناقص؛ پژوهش های به عمل آمده در میان سرخ پوستان قبیله کولا در میال آندورپرو، که به پرخاشگرترین انسان های روی زمین شهرت دارند حاکی از آن است که پرخاشگری این قبیله سه دلیل دارد: الف) زندگی در ارتفاعات خیلی بلند کمبود مواد غذایی و بالاخره تغذیه ناقص. ب: جویدن برگ کوکا که محتوی کوکائین و نوع مخدر است و سبب می شود مصرف کنندگان آن موقتا احساس آرامش می کنند اما اثرات مصرف دراز مدت آن برای سوخت و ساز بدن زیان آور است. ج: هنجار بودن پرخاشگری، در جامعه ای ممکن است پرخاشگری یک رفتار «هنجاری» تلقی شود لذا در مقایسه با جوامعی که چنین وضعیتی را ندارند (ماگر سی ۲۰۱۱)..

ب) تقویت پرخاشگری به علت ضرر و زیان اجتماعی- فرهنگی در بعضی مواقع به علت جنگ یا عوامل دیگر پرخاشگری در جامعه تقویت می شود بدیهی است در چنین وضعیت پرخاشگری با فراوانی بیشتر در افکار با تخیلات و اعمال افراد آن جامعه مشاهده می شود چون جامعه به دلیل مقتضیات زمانی و مکانی خود پرورش آن را ضروری می داند. ج) مشاهدات اجتماعی، مشاهده وقایع و اتفاقاتی که در جامعه رخ می دهد مانند درگیری های اجتماعی محدودیت های اجتماعی تبعیضات بی عدالتی ها... سبب ایجاد خشم و پرخاشگری می شود. (پان ۲۰۰۹، راب ۱۹۸۶ و ماچیور ۲۰۰۴). در همین مورد، مورفی و همکارانش اذعان می نمایند که فرآیند الحاق، یکی از ویژگی های مهم تاریخ اجتماعی قرن بیستم بریتانیا بوده است. در جریان این فرآیند، بخش های عمده ای از طبقه کارگر خود را به معیارهای رایج و مسلط نزدیک تر کرده و از معیارهای فرهنگ خیابانی فاصله گرفته اند» (هیگمن ۲۰۰۵). به این ترتیب، ملاحظه می شود که پژوهشگران مکتب لیسنر در تبیین خشونت و اوباشگری طرفداران حرفه ای با الهام از نظریه فراگرد تمدن سازی نوربرت یاس، با نگاهی تحلیلی و تاریخی پدیده مذکور را به آن دسته از گروه های اجتماعی نسبت می دهند که تحت تأثیر

فرآیند تمدن‌سازی قرار نگرفته‌اند. به زعم این پژوهشگران، اوباشگری مدرن در حرفه ای از اوایل دهه ۱۹۶۰، در پی مواجهه بریتانیا با کاستیهای اجتماعی و اقتصادی و تشدید نابرابریها - بعنوان مصداقهای تمدن‌سوزی - تشدید شد. در این دوره دسته‌های رقیب طرفدار تیمهای باشگاهی حرفه ای با شدت بیشتری یکدیگر را مورد هجوم قرار می‌دادند. به تدریج طرفداران «محترم» حرفه ای به دلیل «خشونت» گروه های اوباشگر از حضور در ورزشگاهها چشم پوشیدند (کلات ۲۰۰۸).

روش شناسی

از آنجا که روش تحقیق و پژوهش ارتباط نزدیکی و مستقیم با موضوع پژوهش دارد و باید بر اساس نیاز پژوهشی یکی از روش های پژوهشی را انتخاب کرد. با دو هدف توصیف و تبیین مورد استفاده در این پژوهش، روش پیمایش مقطعی قرار خواهد گرفت که در سطح توصیف هدف نشان دادن تصویری از شرایط یا پدیده های مورد بررسی برای شناخت بیشتر شرایط موجود در نمونه می باشد. در سطح تحلیل، هدف یافتن روابط بین متغیر پیش بین و ملاک است و تلاش برای تبیین تغییرات یا واریانس متغیر وابسته می باشد. پرسشنامه پرخاشگری باس و پری (۱۹۹۲) در این تحقیق مورد استفاده قرار گرفت. این پرسشنامه حاوی ۲۹ سؤال است که چهار عامل رفتاری پرخاشگری بدنی (۹ سؤال)، پرخاشگری کلامی (۵ سؤال)، خشم (۷ سؤال) و خصومت (۸ سؤال) را مورد ارزیابی قرار می‌دهد که این عوامل تحت سه مؤلفه حرکتی یا ابزاری (پرخاشگری بدنی و کلامی)، هیجانی (خشم) و شناختی (خصومت) طبقه‌بندی می‌گردند. اعتبار فرم اصلی این پرسشنامه توسط سازندگان این پرسشنامه محاسبه شده است که برای عوامل پرخاشگری بدنی، کلامی، خشم و خصومت به ترتیب برابر با ۰/۸۰، ۰/۷۶، ۰/۷۲ و ۰/۷۲ گزارش شده است. طیف کسب امتیاز در این پرسشنامه بین ۲۹ تا ۱۴۵ متغیر می باشد. با توجه به برآورد از فدراسیون، جامعه آماری ورزشکاران حدود ۱۰۰۰ نفر می باشد لذا حجم نمونه در حدود ۳۰۰ نفر در نظر گرفته شد.

در این تحقیق از سه روش زیر برای جمع آوری داده‌ها استفاده گردید: بررسی اسنادی و کتابخانه‌ای، جستجو از طریق منابع الکترونیکی و مطالعه میدانی صورت گرفت.

یافته‌ها

در این پژوهش مولفه‌های مورد بررسی عبارتند از:

- مولفه امید به زندگی: هفت نشانگر برای این مؤلفه تأیید شده‌اند. همچنین مقادیر بارعاملی حاکی مقدار قابل قبول آنها است. مدل دارای برازش مطلوب هست. نتایج مندرج در جدول ۵ نیز نشان می‌دهد نشانگرهای بکار رفته در مدل معنی دار هستند. مولفه رضایت شغلی: ۵ نشانگر برای این مؤلفه تأیید شده‌اند. همچنین مقادیر بارعاملی حاکی مقدار قابل قبول آنها است. نتایج مندرج در جدول ۶ نشان می‌دهد مدل دارای برازش مطلوب هست. می‌دهد نشانگرهای بکار رفته در مدل معنی دار هستند.
- مولفه اعتقادات مذهبی: ۸ نشانگر برای این مؤلفه تأیید شده‌اند. همچنین مقادیر بارعاملی حاکی مقدار قابل قبول آنها است. نتایج مندرج در جدول ۸ نشان می‌دهد مدل دارای برازش مطلوب هست. نشانگرهای بکار رفته در مدل معنی دار هستند.
- مولفه محرومیت نسبی: ؛ ۶ نشانگر برای این مؤلفه تأیید شده‌اند. همچنین مقادیر بارعاملی حاکی مقدار قابل قبول آنها است. مدل دارای برازش مطلوب هست. نشانگرهای بکار رفته در مدل معنی دار هستند.
- مولفه امنیت شغلی: ۶ نشانگر برای این مؤلفه تأیید شده‌اند. همچنین مقادیر بارعاملی حاکی مقدار قابل قبول آنها است. مدل دارای برازش مطلوب هست. نشانگرهای بکار رفته در مدل معنی دار هستند.

- مدل اندازه گیری پرخاشگری: ۱۴ نشانگر برای این مؤلفه تأیید شده‌اند. همچنین مقادیر بارعاملی حاکی مقدار قابل قبول آنها است. مدل دارای برازش مطلوب هست. نشانگرهای بکار رفته در مدل معنی دار هستند.

جدول (۱): بررسی تفاوت یا عدم تفاوت پرخاشگری به تفکیک گروه با استفاده از مقایسه میانگین ها

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
پرخاشگری	ورزشکار حرفه ای	۱۵۰	۹۹/۳۶	۱۷/۶۳
	ورزشکار غیر حرفه ای	۱۵۰	۸۱/۷۲	۱۳/۳۹

جدول بالا میانگین پرخاشگری در بین گروه ورزشکار حرفه ای و ورزشکار غیر حرفه ای را نشان می دهد. در این صفت گروه ورزشکار حرفه ای از میانگین $۹۹/۳۶ \pm ۱۷/۶۳$ و گروه ورزشکار غیر حرفه ای از میانگین $۸۱/۷۲ \pm ۱۳/۳۹$ برخوردارند. بنابراین تفاوتی در این صفت در دو گروه مشاهده می شود.

جدول (۲): آزمون مقایسه میانگین ها برای گروههای مستقل

آزمون آون برای برابری واریانسها		تفاوت به تفکیک گروه		آزمون مقایسه میانگینها برای گروههای مستقل	
F	سطح معنی داری	T	سطح معنی داری	تفاوت میانگین ها	فاصله اطمینان ۹۵ درصد
حد بالا	حد پایین	درجه آزادی	سطح معنی داری دو دامنه	تفاوت انحراف استاندارد	حد بالا
۰/۰۱۹	۰/۸۹۹	۱۴۸	۰/۰۲۲	۱۷/۸۲	۱۲۹/۱۱
۰/۰۱۹	۰/۸۹۹	۱۴۷/۳۹۲	۰/۰۲۲	۱۷/۸۲	۱۳۰/۱۱

با توجه به فرضیه تحقیق و سطح معنی داری دو دامنه (۰/۰۲۲) که کمتر از ۰/۰۵ است ($P < ۰,۰۵$) و حد بالا و پایین بدست آمده با فاصله اطمینان ۹۵ درصد حکایت از تفاوت

پرخاشگری به تفکیک گروه مورد مطالعه دارد به عبارت دیگر پرخاشگری در گروه تکواندو کاران حرفه ای بیشتر است.

جدول (۳): بررسی تفاوت یا عدم تفاوت خشم به تفکیک گروه با استفاده از مقایسه میانگین ها

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
خشم	ورزشکار مرد حرفه ای	۱۵۰	۲۴/۰۳	۲/۰۱
	ورزشکار مرد غیر حرفه ای	۱۵۰	۲۳/۰۷	۱/۸۱

جدول بالا میانگین خشم در بین گروه ورزشکاران حرفه ای و غیر حرفه ای تکواندو کار استان اصفهان را نشان می دهد. در این صفت گروه حرفه ای از میانگین 24.03 ± 2.01 و گروه غیر حرفه ای از میانگین 23.07 ± 1.81 برخوردارند. بنابراین تفاوتی در این صفت در دو گروه مشاهده نمی شود.

جدول (۴): آزمون مقایسه میانگین ها برای گروه های مستقل

آزمون مقایسه میانگینها برای گروههای مستقل					آزمون آمون برای		تفاوت به تفکیک گروه	خشم	
فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت انحراف استاندارد	تفاوت میانگین ها	سطح معنی داری دو دامنه	درجه آزادی	t			سطح معنی داری
حد بالا	حد پایین								
۳۴/۰۲	- ۹/۴۷	۰/۲۵۹۱	۱/۱۴۳	۰/۵۶۹	۱۴۸	۰/۲۸۱	۰/۲۸۶	۱/۱۹۸	برای
۳۴/۰۲	- ۹/۴۷	۰/۲۵۹۱	۱/۱۴۲	۰/۵۶۹	۱۴۱/۴۳۳	۰/۲۸۱			نابرای

با توجه به سطح معنی داری دو دامنه (۰/۵۶۹) که بیشتر از ۰/۰۵ است، و حد بالا و پایین بدست آمده با فاصله اطمینان ۹۵ درصد حکایت از عدم تفاوت معنی دار خشم به تفکیک گروه های مورد مطالعه دارد به عبارت دیگر خشم در گروه ورزشکاران حرفه ای با ورزشکاران غیر حرفه ای تفاوت معنی داری ندارد است و فرض دوم رد می شود.

جدول (۵): بررسی تفاوت یا عدم تفاوت پرخاشگری بدنیه تفکیک گروه با استفاده از مقایسه

میانگین ها

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
پرخاشگری بدنی	ورزشکار مرد حرفه ای	۱۵۰	۳۴/۱۰	۲/۳۱
	ورزشکار مرد غیر حرفه ای	۱۵۰	۳۶/۷۹	۱/۹۷

جدول بالا میانگین پرخاشگری بدنی در بین گروه تکواندو کارمرد حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای را نشان می‌دهد. در این صفت گروه حرفه‌ای از میانگین $۳۴/۱۰ \pm ۲/۳۱$ و گروه غیر حرفه‌ای از میانگین $۳۶/۷۹ \pm ۱/۹۷$ برخوردارند. بنابراین تفاوتی در این صفت در دو گروه مشاهده نمی‌شود.

جدول (۶): آزمون مقایسه میانگین ها برای گروه های مستقل

فاصله اطمینان ۹۵ درصد	تفاوت انحراف استاندارد	تفاوت میانگین ها	سطح معنی داری دو دامنه	درجه آزادی	T	آزمون لون برای برابری واریانسها		تفاوت به تفکیک گروه	پرخاشگری بدنی
						F	سطح معنی داری		
حد بالا	حد پایین	د	د	۲	۱۴۸	۱/۳۹۳	۱/۵۸۹	برابری	پرخاشگری بدنی
۴/۰۹۱	۱/۲۳	۰/۳۴	۱/۰۶۱	۲	۱۴/۴۹۳	۱/۳۹۳	۱/۵۸۹	نا برابری	

با توجه به فرضیه تحقیق و سطح معنی داری دو دامنه (۰/۰۶۱) که بیشتر از ۰/۰۵ است، و حد بالا و پایین بدست آمده با فاصله اطمینان ۹۵ درصد نشانگر عدم تفاوت معنی دار پرخاشگری بدنی به تفکیک گروه‌های مورد مطالعه است به عبارت دیگر پرخاشگری بدنی در گروه تکواندوکار حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای تفاوت معنی داری ندارد و فرض سوم نیز رد می‌شود.

جدول (۷): بررسی تفاوت یا عدم تفاوت پرخاشگری کلامی به تفکیک گروه با استفاده از مقایسه میانگین ها

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
پرخاشگری کلامی	ورزشکار مرد حرفه ای	۱۵۰	۱۹/۰۹	۱/۲۱
	ورزشکار مرد غیر حرفه ای	۱۵۰	۱۴/۴۹	۱/۷۹

جدول بالا میانگین پرخاشگری کلامی در بین گروه ورزشکار مرد حرفه ای و غیر حرفه ای را نشان می دهد. در این صفت گروه ورزشکار حرفه ای از میانگین $19/09 \pm 1/21$ و گروه غیر حرفه ای از میانگین $14/49 \pm 1/79$ برخوردارند. بنابراین تفاوتی در این صفت در دو گروه مشاهده می شود.

جدول (۸): آزمون مقایسه میانگین ها برای گروه های مستقل

فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت انحراف استاندارد	تفاوت میانگین ها	سطح معنی داری دو دامنه	درجه آزادی	T	سطح معنی داری		F	آزمون لون برای برابری واریانسها	تفاوت به تفکیک گروه	پرخاشگری کلامی
حد پایی	حد بالا						سطح معنی داری	سطح معنی داری				
۲/۰۲	۱/۶۱	-	۴/۵۹	۱/۰۲۹	۱۴۸	۱/۰۱۲	۱/۷۳۳	۰	۱/۰۱۸		برابری	
۲	۸	۰/۵۸۲۷	۴/۵۹	۱/۰۲۹	۱۴/۶۸۱	۱/۰۱۲		۲			تذابری	

با توجه به فرضیه تحقیق و سطح معنی داری دو دامنه (۰/۰۲۹) که کمتر از ۰/۰۵ است، و حد بالا و پایین بدست آمده با فاصله اطمینان ۹۵ درصد نشانگر تفاوت معنی دار پرخاشگری کلامیه تفکیک گروه های مورد مطالعه است به عبارت دیگر پرخاشگری کلامی در گروه ورزشکاران حرفه ای بیشتر از غیر حرفه ای است و تفاوت معنی داری وجود دارد و فرض چهارم تایید می شود.

جدول (۹): بررسی تفاوت یا عدم تفاوت خصومتبه تفکیک گروه با استفاده از مقایسه میانگین ها

متغیر	گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار
خصومت	ورزشکار مرد حرفه ای	۱۵۰	۲۹/۳۴	۲/۴۵
	ورزشکار مرد غیر حرفه ای	۱۵۰	۲۴/۲۸	۳/۳۲

جدول بالا میانگین خصومت در بین گروه تکواندو کار حرفه ای و غیر حرفه ای را نشان می دهد. در این صفت گروه تکواندو کارمرد حرفه ای از میانگین $۲۹/۳۴ \pm ۲/۴۵$ و گروه غیر حرفه ای از میانگین $۲۴/۲۸ \pm ۳/۳۲$ برخوردارند. بنابراین تفاوتی در این صفت در دو گروه مشاهده می شود.

جدول (۱۰): آزمون مقایسه میانگین ها برای گروه های مستقل

فاصله اطمینان ۹۵ درصد		تفاوت انحراف استاندارد	تفاوت میانگین ن ها	سطح معنی داری دو دامنه	درجه آزادی	t	سطح معنی داری	F	تفاوت به تفکیک گروه	آزمون لون برای برابری واریانس ها
حد بالا	حد پایین									
۳/۰۰۹	۰/۵۲	-	۵/۵۹	۰/۳۱	۱۴۸	۰/۴۰۲	۰/۶۸۱	۰/۰۳۸	برابری	آزمون مقایسه میانگین ها برای گروه های مستقل
۸	۹	۰/۸۶۹۹	۰	۰	۲	۰	۰	۰		
۳/۰۰۹	۰/۵۲	-	۵/۵۹	۰/۳۱	۱۴/۹۰۳	۰/۴۰۲			تفاوت	آزمون لون برای برابری واریانس ها
۸	۹	۰/۸۶۹۹	۰	۰	۷	۲			تفاوت	آزمون مقایسه میانگین ها برای گروه های مستقل

با توجه به فرضیه تحقیق و سطح معنی داری دو دامنه (۰/۰۳۱) که کمتر از ۰/۰۵ است، و حد بالا و پایین بدست آمده با فاصله اطمینان ۹۵ درصد نشانگر تفاوت معنی دار شاخص خصومت به تفکیک گروه های مورد مطالعه است به عبارت دیگر خصومت در گروه ورزشکاران مرد حرفه ای و غیر حرفه ای تفاوت معنی داری وجود دارد و فرض پنجم تایید می شود.

در ادامه به بررسی داده های مرتبط با اعتقادات مذهبی نیز در تکواندو کاران حرفه ای بررسی شد. نتایج مندرج در شکل (۱) نشان می دهد؛ ۸ نشانگر برای این مؤلفه تأیید شده اند. همچنین مقادیر بارعاملی حاکی از مقدار قابل قبول آنها است. نتایج مندرج در جدول (۱۱) نشان می دهد مدل دارای برازش مطلوب هست.

شکل (۱): مدل اندازه گیری اعتقادات مذهبی با بارهای عاملی استاندارد

جدول (۱۱): شاخص های برازش مدل اعتقادات مذهبی

وضعیت	مقدار گزارش شده	حد مطلوب	شاخص های برازندگی
مطلوب	۰/۹۱۲	بزرگتر از ۰/۹	شاخص برازندگی مطلق (GFI)
مطلوب	۰/۹۰۴	بزرگتر از ۰/۹	شاخص برازندگی مقایسه ای (CFI)
مطلوب	۰/۹۰۷	بزرگتر از ۰/۹	شاخص برازندگی فزاینده (IFI)
مطلوب	۰/۹۷۳	بزرگتر از ۰/۹	شاخص نرم نشده (NFI)
مطلوب	۰/۰۶۰	نزدیک به صفر	ریشه میانگین مجذور خطای تقریب (RMSEA)

جدول (۱۲): معنی داری و بار عاملی نشانگرهای اعتقادات مذهبی

نشانگر	بار عاملی تخمین زده شده	خطای استاندارد	مدار T	سطح معنی داری
۱	۰۰۰/۱			
۲	۰/۹۴۷	۰/۱۱۷	۰۷۱/۸	۰/۰۰۰
۳	۰۶۲/۱	۰/۱۱۲	۵۱۳/۹	۰/۰۰۰
۴	۱۷۲/۱	۰/۱۲۰	۷۹۳/۹	۰/۰۰۰
۵	۰/۹۷۷	۰/۱۰۸	۹/۰۱۶	۰/۰۰۰
۶	۰/۷۵۱	۰/۱۰۰	۵۳۷/۷	۰/۰۰۰
۷	۰۷۴/۱	۰/۱۱۰	۷۴۵/۹	۰/۰۰۰
۸	۲۳۴/۱	۰/۱۲۲	۱۴۶	۰/۰۰۰

نتایج مندرج در جدول (۱۲) نیز نشان می دهد نشانگرهای بکار رفته در مدل معنی دار هستند. در اینجا به بررسی مدل اندازه گیری پرخاشگری با توجه به ۱۴ مولفه مورد نظر از تفکیک سوالات طبق اخذ نظرات نخبگی می پردازیم. نتایج مندرج در شکل (۲) نشان میدهد؛ ۱۴ نشانگر برای این مؤلفه تأیید شده اند. همچنین مقادیر بار عاملی حاکی از مقدار قابل قبول آنها است. نتایج مندرج در جدول (۱۴) نشان می دهد مدل دارای برازش مطلوب هست.

شکل (۲): مدل اندازه گیری پر خاشگری با بارهای عاملی استاندارد

جدول (۱۳): شاخص های برازش مدل پرخاشگری

شاخص های برازندگی	حد مطلوب	مقدار گزارش شده	وضعیت
شاخص برازندگی مطلق (GFI)	بزرگتر از ۰/۹	۰/۹۲۴	مطلوب
شاخص برازندگی مقایسه‌ای (CFI)	بزرگتر از ۰/۹	۰/۹۰۷	مطلوب
شاخص برازندگی فزاینده (IFI)	بزرگتر از ۰/۹	۰/۹۷۰	مطلوب
شاخص نرم نشده (NFI)	بزرگتر از ۰/۹	۰/۹۰۵	مطلوب
ریشه میانگین مجذور خطای تقریب (RMSEA)	نزدیک به صفر	۰/۰۴۹	مطلوب

جدول (۱۴): معنی داری و بار عاملی نشانگرهای پرخاشگری

نشانگر	بار عاملی تخمین زده شده	خطای استاندارد	مدار T	سطح معنی داری
۱	۰۰۰/۱			
۲	۰/۹۸۴	۰/۱۲۲	۰۵۷/۸	۰/۰۰۰
۳	۰/۸۱۰	۰/۱۳۸	۸۵۲/۵	۰/۰۰۰
۴	۰۵۴/۱	۰/۱۴۰	۵۰۵/۷	۰/۰۰۰
۵	۰/۸۳۶	۰/۱۵۰	۵۹۴/۵	۰/۰۰۰
۶	۰/۹۴۶	۰/۱۲۸	۳۸۰/۷	۰/۰۰۰
۷	۱۸۵/۱	۰/۱۶۰	۴۲۵/۷	۰/۰۰۰
۸	۰/۹۲۰	۰/۱۳۲	۹۵۹/۶	۰/۰۰۰
۹	۳۱۹/۱	۰/۱۸۱	۲۷۱/۷	۰/۰۰۰
۱۰	۲۰۹/۱	۰/۱۴۱	۵۹۵/۸	۰/۰۰۰
۱۱	۲۳۰/۱	۰/۱۵۴	۰۰۴/۸	۰/۰۰۰
۱۲	۱۱۹/۱	۰/۱۴۲	۸۸۲/۷	۰/۰۰۰
۱۳	۰/۹۱۰	۰/۱۳۹	۵۲۷/۶	۰/۰۰۰
۱۴	۲۱۹/۱	۰/۱۳۰	۳۸۴/۹	۰/۰۰۰

نتایج مندرج در جدول (۱۴) نیز نشان می‌دهد نشانگرهای بکار رفته در مدل معنی دار هستند.

نتیجه گیری

اساس اطلاعات حاصل این پژوهش، از نظر پرخاشگری، که اعمال خشونت به دو شیوه جسمانی و کلامی است و رفتار پرخاشگرانه را خشونت و کلام پرخاشگرانه را پرخاشگری گویند. استدلال مارش این است که پرخاشگری غریزی نهفته در نوع بشر سبب گردهمایی افراد دسته‌ها می‌گردد. وی منکر تأثیر عوامل اجتماعی در شکل‌گیری چنین جمعیت‌هایی می‌گردد و معتقد است که پرخاشگری غریزی به دلیل فطری بودنش در کلیه انسانها، اعم از زن و مرد و در کلیه جوامع و تمدنها وجود دارد. در این دیدگاه، پرخاشگری بعنوان جنبه‌ای سودمند و در واقع کارکردی از طبیعت انسان و یکی از غرایز حیاتی تعریف و در نظر گرفته می‌شود. در صورتی که مجراهای اجتماعی سودمندی (مثل فعالیتهای ورزشی یا دعوای کوچک) برای هدایت و تحمل پرخاشگری وجود داشته باشد، این امکان وجود دارد که پرخاشگری به افزایش انسجام اجتماعی در جامعه کمک کند و با نتیجه این پژوهش همخوانی ندارد. شواهد نشان می‌دهند که اگر چه بسیاری از هواداران باشگاهها بدون قصد و نیت قبلی به اوباشگری کشیده می‌شوند، گروهی که هسته اوباش را تشکیل می‌دهند زد و خورد و پرخاشگری حاشیه مسابقات را جزء ناگسستنی حرفه ای به شمار می‌آورند (وانگ ۲۰۱۲)

تفاوت معنی داری بین دو گروه ورزشکاران مرد حرفه ای و نیمه حرفه ای رشته تکواندو وجود دارد و پرخاشگری در حرفه ای‌ها بیشتر است. در خصوص متغیر خشم که شامل احساساتی است که شدت آن از تهییج یا آزار خفیف تا خشم یا جنون شدید متفاوت است و حالت هیجانی و روانی-زیست‌شناختی است، که از نظر شدت در دامنه‌ای از تحریک کم یا آزار خفیف تا خشم جنون‌آمیز و خشونت شدید قرار می‌گیرد و با استفاده از ۷ سوال سنجیده می‌گردد تفاوت معنی داری بین دو گروه مشاهده نگردید. پرخاشگری بدنی هم که شامل رفتارهایی مثل زدن - لگد زدن - گاز زدن است به رفتار قابل مشاهده اطلاق می‌شود و در پرسشنامه باس و پری پرخاشگری بدنی، شامل ۹ گویه است، در بین دو گروه

تفاوت معنی داری نداشت. پرخاشگری کلامی که می تواند شامل: فریاد زدن، رنجاندن و ... باشد که با ۵ گویه بررسی می گردد، در ورزشکاران حرفه ای در مقایسه با گروه غیر حرفه ای نیز بیشتر بود. در خصوص خصومت که اغلب در بردارنده احساسات همراه با خشم است، ولی این مفهوم مجموعه پیچیده ای از نگرش های برانگیزاننده رفتارهای پرخاشگرانه نسبت به تخریب اشیا یا صدمه زدن به سایر افراد را در برمی گیرد، تفاوت معنی دار بین دو گروه مشاهده شد. در کل می توان جمع بندی نمود که نصری و دماوندی (۱۳۸۵) به بررسی رابطه ویژگیهای شخصیتی و پرخاشگری در ورزش پرداخته است. برخی از نتایج این تحقیق عبارتند از: الف) گروه تماشاچیان متعصب دارای رفتار پرخاشگرانه بیشتری هستند، ب) تماشاچیان دارای عزت نفس پایین، احساسات و رفتار پرخاشگرانه بیشتری بروز میدهند، ج) بین ویژگی های هیجان خواهی، برونگرایی با رفتارهای خصمانه رابطه مثبت وجود دارد. شواهد نشان می دهند که اگر چه بسیاری از ورزشکاران بدون قصد و نیت قبلی به پرخاشگری کشیده می شوند، گروهی که هسته آن را تشکیل می دهند زد و خورد و پرخاشگری حاشیه مسابقات را جزء ناگسستی حرفه ای به شمار می آورند (وانگ ۲۰۱۲). پژوهشهای تاریخی دوال و همکارانش حاکی از این بود که حرفه ای از اواخر قرن نوزدهم بستری برای تجلی رقابتهای محلی بود و خشونت همراه با آن بخشی از یک انگاره قدیمی ملازم با این ورزش محسوب می شود. بخشهایی از لایه های پایینی طبقه کارگر که در خیابانها جامعه پذیر شده بودند و اغلب در معرض الگوهایی از پرخاشگری و خشونت قرار داشتند که برای افراد خشن و بز ن بهادر منزلت بالایی قایل بود. به تعبیر دوال و همکارانش، خشونت و بی نظمی های طرفداران تیمهای حرفه ای خصلت ملازم بازی حرفه ای است و اکثر رفتارهای خشونت آمیز و اوباشگرانه فعلی در عرصه حرفه ای چیز جدیدی نیستند، بلکه رسانه ها به گونه ای مبادرت به انعکاس چنین رویدادهایی می کنند که گویی وقایع تازه ای هستند (محمدی به نقل از دوال ۲۰۰۶). بختیار همکاران (۱۳۹۶) به بررسی و تحلیل میزان پرخاشگری بالقوه در نواحی اقلیمی استان کردستان پرداختند و عنوان نمودند که بررسی ارتباط بین سلامت روانی و رفتار

انسان با شرایط اقلیمی و جوی مورد توجه بسیاری از محققان علوم رفتاری و اجتماعی قرار دارد. نتایج نشان داد که در استان کردستان ساکنان نواحی سردسیر از میزان پرخاشگری کل، بدنی، کلامی، خشم و خصومت بیشتری نسبت به ساکنان نواحی گرمسیر برخوردارند و میزان پرخاشگری در مردان بیشتر از زنان است. پرخاشگری در مردان بیشتر به صورت بدنی ظاهر می شود، در حالی که پرخاشگری زنان بیشتر به صورت کلامی است. در نواحی گرم و مرطوب استان، میزان پرخاشگری از نوع خشم و خصومت در مردان بود. نتایج مورد بررسی از تاثیر عوامل فرهنگی با مولفه اعتقادات مذهبی با ۸ نشانگر نشان داد که اعتقادات مذهبی تاثیر معنی داری بر پرخاشگری ندارد و حاکی از برازش مطلوب و مناسب مدل می باشد. لذا پیشنهادات ارائه شده بدین شرح هستند:

- ۱- توجه به نوع ورزش در تاثیر آن بر خشونت، مقایسه اثرات ورزش های ملایم و کم شدت در بروز و اثر گذاری بر خشونت در تحقیقات آتی، بررسی تغییر در میزان سطح هورمون ها یا شبه هورمون های موثر بر خشونت، مقایسه تاثیر ورزش در بانوان در تغییرات احتمالی خشونت، ضمناً بررسی تاثیر و ارتباط ورزش و خشونت در سنین مختلف، اجرای چنین تحقیقاتی به صورت ملی انجام شود و نتایج آن مقایسه گردد.
 - ۲- برنامه های متنوع فرهنگی، سیاسی و اجتماعی در راستای افزایش اعتقادات مذهبی در ورزشکاران حرفه ای رشته تکواندو اجرا شود.
- شور و نشاط دینی و فرهنگی موجب تقویت اعتقادات و باورهای دینی است و در این شرایط که تهاجم فرهنگی جامعه اسلامی را نشانه رفته، باید خلاقانه عمل کرد. برای کاهش آسیب های اجتماعی باید تلاش کنیم تا برنامه های دینی، مذهبی و فرهنگی در جامعه افزایش یابد چرا که کم رنگ شدن اعتقادات دینی، آسیب های اجتماعی را افزایش داده است. برگزاری اردوهای تربیتی و فرهنگی، تقویت برنامه های مرتبط با ترویج نماز، اجرای برنامه های نشاط آور گروهی و برخی برنامه ها در حوزه تقویت باورهای دینی می تواند نقش موثری در این زمینه داشته باشد.

یکی از اساسی‌ترین ابعاد دین مناسک و رفتارهای دینی است که نقش مهمی در بازتولید باورها و اعتقادات دینی چه در بعد اجتماعی و چه در بعد فردی دارد. انقلاب اسلامی که منجر به احیای دینی و ورود آن به تمام عرصه‌های زندگی شهروندان ایرانی شد، باعث گردید که باورهای اسلامی و همچنین طرز نگاه به نوع دینداری، شکل ورزشی‌های دینی، نهاد دین و جریان مدرن شدن جامعه تغییر کند (آزاد ارمکی و غیاثوند، ۱۳۸۱). در کشور ما که اکثریت جمعیت پیرو اسلام و مذهب شیعه هستند، مناسک و رفتارهای دینی مانند نماز و روزه، شرکت در مراسم‌هایی مثل تاسوعا و عاشورا، اعیاد مذهبی و غیره اهمیت زیادی دارند. گستردگی، قدمت و پویایی این مراسم و مناسک در فرهنگ ایرانی چنان است که می‌توان گفت کمتر پدیده اجتماعی در کشور به این وسعت می‌رسد (جمشیدیها و قبادی، ۱۳۸۶).

جوانان به عنوان گروهی مهم از مخاطبان، امروزه در معرض رسانه‌های نوین قرار گرفته‌اند و طبیعی است که از تأثیرات رسانه‌ها در امان نیستند. به عبارت دیگر جوانان، مستعدترین گروهی هستند که تحت تأثیر این تحولات قرار گرفته‌اند. جوانان یکی از بزرگترین سرمایه‌های هر کشور محسوب می‌شوند و یکی از مهمترین دغدغه‌های هر خانواده‌ای به ثمر رسیدن و رشد دادن جوانان متعهد و پایبند به ارزش‌های جامعه می‌باشد. یکی از جلوه‌های پایبندی به ارزش‌ها به خصوص ارزش‌های دینی شرکت در مراسم‌ها و تجمع‌های مذهبی (شرکت در نمازهای جمعه و جماعت، شرکت در عزاداری‌های ائمه معصومین (ع)، برگزاری پرشکوه مراسم‌ها و تجمعات دینی) است. تماس با ارزش‌های مذهبی در تشکیل شخصیت تأثیر بسیاری دارد و جوانان را وادار می‌کند وجود خود را به منزله جزء و تابعی از جهان بزرگ بدانند (احمدی، ۱۳۷۵: ۶۱).

بر اساس مطالب فوق الذکر می‌توان اینگونه نتیجه‌گیری کرد که با استفاده درست و هدفمند از رسانه‌های نوین مانند صدا و سیما و شبکه‌های اجتماعی و تولید برنامه‌های مشوق جهت افزایش هویت دینی افراد جامعه می‌توان انتظار داشت حرکت به سمت ارتقاء سطح دینداری در کل جامعه با کیفیت مطلوب پیش رود.

فهرست منابع

۱. بلبلی فریده، غلام زاده مریم (۱۳۹۸) "بررسی تاثیر بازی های رایانه ای بر پرخاشگری کودکان ۷ تا ۹" نشریه: پژوهشنامه اورمزد شماره: تابستان ۱۳۹۸، دوره -، شماره ۴۷ (ضمیمه شماره ۲)؛ صفحه ۵۶ تا صفحه ۶۴.
۲. تیموری ص. تیموری الف، (۱۳۹۱)، "گزارش تجربه و کارکرد بررسی تاثیر ورزش بر کاهش پرخاشگری در نوجوانان"، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، همایش ملی و اولین همایش بین المللی تجارت و کارکردهای مطلوب نظام مراقبت های اولیه بهداشتی
۳. تیموری ص. تیموری الف، (۱۳۹۱)، "گزارش تجربه و کارکرد بررسی تاثیر ورزش بر کاهش پرخاشگری در نوجوانان"، دانشگاه علوم پزشکی مشهد، همایش ملی و اولین همایش بین المللی تجارت و کارکردهای مطلوب نظام مراقبت های اولیه بهداشتی
۴. حسینی، سید مهران. ۱۳۷۸. رابطه هیجانخواهی، برونگرایی و خشم در نوجوانان پسر بزهکار و عادی شهر جامعه شناسی ورزشی استان تهران. پایاننامه کارشناسی ارشد، دانشگاه فردوسی مشهد، دانشکده علوم تربیتی
۵. رحمتی م، محسنی ت، (۱۳۸۲)، "بررسی عاملهای جامعه شناختی خشونت و پرخاشگری تماشاگران فوتبال مطالعه موردی: شهر جامعه شناسی ورزشی استان تهران" نشریه المپیک، پاییز و زمستان ۱۳۸۲، دوره ۱۱، شماره ۴-۳ (پیاپی ۲۴)؛ از صفحه ۷۷ تا صفحه ۹۱
۶. رستمی حسین*، فتحی آیت اله، خیری ایاز (۱۳۹۸) "بررسی اثربخشی آموزش ذهن آگاهی در کاهش پرخاشگری و افزایش سلامت روانی سربازان" نشریه: آموزش بهداشت و ارتقای سلامت ایران شماره: بهار ۱۳۹۸، دوره ۷، شماره ۱؛ صفحه ۱۰۹ تا صفحه ۱۱۷.
۷. ساحشوری ف، قطنیان س، (۱۳۹۰) "ارتباط میان پرخاشگری، احساس خودکارآمدی و عملکرد ورزشی" نخستین همایش ملی دستاوردهای جدید علمی در توسعه ورزش و تربیت بدنی
۸. شعبانی بهار، غلامرضا و عرفانی، نصراله و هادی پور، مجتبی. (۱۳۸۵)، مقایسه و بررسی ارتباط بین ویژگیهای شخصیتی و میزان پرخاشگری در ورزشکاران مرد رشته های منتخب ورزشی شهرستان همدان. مجله پژوهش در علوم ورزشی. شماره چهاردهم ۹۹-۱۱۲

۹. محمودی نیا سعید، سپاه منصور مژگان*، امامی پور سوزان، حسنی فریبا (۱۳۹۸) "اثیر آموزش جایگزین پرخاشگری بر تکانشگری و راهبردهای شناختی مثبت و منفی تنظیم هیجان در پسران نوجوان بزهکار" نشریه: مطالعات روان شناختی شماره: تابستان ۱۳۹۸، دوره ۱۵، شماره ۲؛ صفحه ۹۳ تا صفحه ۱۰۹.
۱۰. نژادسجادی سیداحمد*، گودری ریحانه، قهرمان تبریزی کوروش (۱۳۹۷) "شناسایی عوامل بروز پرخاشگری در بازیکنان لیگ برتر فوتبال بانوان" نشریه: مطالعات روان شناسی ورزشی نشریه: مطالعات روان شناسی ورزشی
۱۱. نصری، صادق و دماوندی، ابراهیم، (۱۳۸۵)، رابطه ی ویژگیهای شخصیتی و پرخاشگری در تماشاچیان فوتبال. مجله روانشناسی و علوم تربیتی. شماره ۱. ص ۵۴-۵۹
۱۲. همتی نژاد مهرعلی، رحمانی نیا فرهاد، صالحی سیروس، کیالاشکی رشاد، (۱۳۷۹)، " بررسی عوامل پرخاشگری در میدان های ورزشی از دیدگاه ورزشکاران، تماشاگران و متخصصان تربیت بدنی " پاییز و زمستان ۱۳۷۹، دوره ۸، شماره ۴-۳ پایپی ۱۸؛ از صفحه ۳۹ تا صفحه ۴۶، نشریه المپیک

13. Armstrong, G. and Giulianotti, R., eds (2001) *Fear and Loathing in World Football*. Oxford and New York: Berg
14. Barthelme Juan. J. (2009). *The Relationship between Aggression and the Big Five Personality Factors in Predicting Academic Success* Journal of Human Behavior in the Social Environment. Volume 19. Issue 2. Pages 159 – 170.
15. Barthelme Juan. J. (2009). *The Relationship between Aggression and the Big Five Personality Factors in Predicting Academic Success* Journal of Human Behavior in the Social Environment. Volume 19. Issue 2. Pages 159 – 170.
16. Becmand.W. (2006). *Personality and mood of former elite athletes 'descriptive study*. Int. s. Sport Med: No 22. Pages 215-221
17. Berkowitz, L. (2003). *Affect, Aggression, and Behavior*. In R. J. Davidson, K. R. Scherer, & H. H. Goldsmith (Eds.), *Handbook of Affective Science* (pp. 804-823). New York: Oxford University Press.

18. Breuer ME, McGinnis MY, Lumia AR, Possidente BP. Aggression in male rats receiving anabolic androgenic steroids: effects of social and environmental provocation. *Horm Behav.* 2001;40:409-18
19. Bushman BJ, Wells GL. Trait aggressiveness and hockey penalties: predicting hot tempers on ice. *J Appl Psychol* 1998; 83(6): 74-96
20. Bushman, B. J., & Huesmann, L. R. (2010). Aggression. In S. T. Fiske, D. T. Gilbert, & G. Lindzey (Eds.), *Handbook of social psychology* (5th ed., pp. 833-863). New York: John Wiley & Sons
21. Bushman, B. J., & Huesmann, L. R. (2010). Aggression. In S. T. Fiske, D. T. Gilbert, & G. Lindzey (Eds.), *Handbook of social psychology* (5th ed., pp. 833-863). New York: John Wiley & Sons
22. Mohammadi N. A preliminary study of psychometric properties of buss and perry's aggression questionnaire. *J Soc Sci Hum* 2006; 4
23. Shovelton H, Latner JD. "Homophobia in physical education and sport: the role of physical/sporting identity and attribut, authoritarian aggression, and social dominance orientation" *Int J Psychol.* 2013; 48(5):891-9. Doi: 10.1080/00207594.2012.713107. Epub 2012 Aug 31.
24. Sønderlund AL, O'Brien K, Kremer P, Rowland B, De Groot F, Staiger P, Zinkiewicz L, Miller PG. "The association between sports participation, alcohol use and aggression and violence: a systematic review." *J Sci Med Sport.* 2014 Jan; 17(1):2-7. Doi: 10.1016/j.jsams.2013.03.011. Epub 2013 Apr 18. Review